

Ülo Valk 60 Tasakaalumeister

*Ülo Valk pidamas loengut "Kui muistendist saab uudis" (2014).
Foto: Tartu Ülikool (UT1405408AT566)*

25. augustil saab 60aastaseks Tartu Ülikooli kultuuriteaduste ja kunstide instituudi eesti ja võrdleva rahvaluule professor Ülo Valk, kõrgelt hinnatud rahvaluule- ja usundi-teadlane mitte ainult Eesti, vaid ka rahvusvahelisel teaduse- ja kultuurimaastikul. Eesti ja võrdleva rahvaluule õppetooli juhataja on Ülo juba 1995. aastast, alates 1998. aastast on ta korraline professor. Ülo on olnud rahvusvahelise rahvajutu-uurijate seltsi (ISFNR) president ja mitmete teiste seltside ja assotsiatsioonide liige, paljude publikatsioonide autor ja toimetaja. 2020. aastast on ta maineka ajakirja Numen: International Review for the History of Religions peatoimetaja.

1994. aastal valminud doktoritöö kuradi-kujutelmast Eesti rahvausus pani aluse tulevastele nii Tartu kui ka teistes ülikoolides loetud põnevatele demonoloogia-teemalistele folkloristikakursustele. Lisaks Tartu Ülikoolile on Ülo töötanud ka näiteks California ülikoolis Berkeley's ja Pennsylvania ülikoolis. Ta on erakordse töötahtega, range ja järjekindel, ning samal ajal muhe ja humoorikas õppejõud.

Ülikooliõpingute kõrvalt – Ülo lõpetas Tartu Ülikooli eesti filoloogina 1986. aastal – osales ta tollaegse orientalistikaringi töös ja õppis Linnart Mälli juhendamisel sanskriti keelt. Just tol ajal sai alguse sügavam huvi India mütoloogia ja rahvausundi vastu. Ülo peamised uurimisteemad on India rahvausundi kõrval olnud folkloori žanriteooria ja

usundiline folkloor sotsiaalses kontekstis. Ta on nii eesti rahvausundi ja folkloori kui ka Kirde-India hinduistliku kultuuri üks parimaid tundjaid ja tutvustajaid. Rahvausundilist mõtlemist ja pärimuslikke teadmisi uurides on Ülo ilmutanud imetlusväärset loovust, tema vaimustunud pühendumine on kandunud edasi tervele üliõpilaste põlvkonnale.

Kui peaks Ülo tegevust teadlase ja õppetooli hoidjana ühe sõnaga iseloomustama, siis kasutaksin selleks sõna “tasakaal”.

Kõigepealt tuleb nimetada tasakaalu eesti ja võrdleva rahvaluule õppetooli maailmale avatuna hoidmise ja Eesti rahvaluule ja pärimuskultuuri uurimise vahel. Aastate jooksul on üha selgemaks saanud, kui oluline oli sõna “võrdlev” lisamine 1993. aastal taastatud rahvaluule õppetooli nimesse. Nüüd juba aastakümneid käib siin Eesti pärimuskultuuri uurimine käsikäes rahvusvahelise teadus- ja õppetöoga. Suures osas just tänu Ülole on Tartu folkloristika väga mitmekülgne ja rahvusvaheliselt tuntud, Tartusse soovitakse folkloristikat õppima tulla ka sellistest riikidest nagu India ja Hiina.

Teiseks, olles edukalt juhendanud aukartustärataval hulgal teadustöid (üle 20 doktori- ja üle 20 magistritöö), teab Ülo, kuidas saavutada tasakaal juhendatavale iseseisvuse andmise ja samal ajal alati tema jaoks olemas olemise vahel. Soovis (ja ka julguses) üliõpilasi ja kolleege täielikult usaldada ei ole midagi enesestmõistetavat.

Kolmandaks, tasakaalu hoidmine akadeemilise töökeskkonna ja vabama suhtluse vahel. Kes on von Bocki majas asuva rahvaluule õppetooli raamatukogus käinud, teavad, et see on ideaalne paik nii töötegemiseks kui ka pärast tööd kolleegide ja tudengitega vestlemiseks, kohvipausideks, tähtpäevade pidamiseks. Ülo väike, maast laeni raamaturiiuleid täis tööruum asub kohe raamatukogu kõrval, üks nende kahe ruumi vahel on alati avatud. Ülo on meister looma keskkonda, kus on väga hea töötada, teadmisi omandada, mõtteid vahetada. Tundub, et Tartus magistrikraadi kaitsnud India üliõpilane Khaling räägib Ülo endiste ja praeguste õpilaste nimel, kui ta ütleb: “TÜ rahvaluule osakond on parim, kus ma kunagi õppinud olen. Ma pole kunagi näinud nii lahkett professorit kui Ülo Valk, kes suhtub kõigisse oma õpilastesse kui oma perekonda, mis on akadeemiliste suurkujude seas väga haruldane. Tõeliselt vahetu ja abivalmis ülemus!”

Akadeemilise perekonna kõrval on Ülol ka väga vahva pärisperekond. Tal tundub oma viie lapse (kellest kolm on juba täiskasvanud) jaoks alati aega olevat. Kindlasti ei tohiks alahinnata abikaasa Maarja rolli Ülo tööelu ja pereelu tasakaalus hoidmises.

Paljud inimesed arvavad, et tasakaal on müüt. Et päriselus seda ei saavuta, sest raskus kipub ikka ühele või teisele poole vajuma. Ülo on näidanud, et tasakaal on täiesti võimalik. Suur tänu selle ja kõige muu eest. Palju õnne, jaksu ja rõõmsat meelt ka tulevikus!

Eesti ja võrdleva rahvaluule osakonna töötajate nimel
Tiina Sepp